

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta

Päätöspäivämäärä 08.09.2026

Lahden kaupunki, Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta, 08.09.2026

Talousarvion muutosesitys elinvoiman palvelualueelle vuodelle 2026

2630/02.00.00.00/2026

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

elinvoimajohtaja Elina Laavi, p. 040 708 2121

kasvupalvelujohtaja Johanna Särkijärvi, p. 044 482 0008

työllisyysjohtaja Taisto Tuominen, p. 044 482 6976

kaupunkikulttuurijohtaja Henna Eskonsipo-Bratshaw, p. 044 482 0838

controller Maija Laine, p. 044 716 1433

Päätös

Esittelijä

elinvoimajohtaja Laavi Elina

Päätösehdotus

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta esittää kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle, että lisätään elinvoiman palvelualueen tuloja 630 000 euroa ja menoja 2 650 000 euroa:

- elinvoiman yhteisten menoja vähennetään 300 000 euroa perustuen elinvoiman yhteisten toteumaennusteeseen,
- kasvupalvelujen menoja lisätään 1 432 200 euroa perustuen vastualueen tarpeisiin varautua korkeakouluille tehtäviin avauksiin sekä Lahden seutu - Lahti Region Oy:n rahoitusosuuksien kohdentamiseen kaupunkikulttuuripalvelut-vastuualueelta,
- työllisyyspalvelujen tuloja lisätään 630 000 euroa perustuen maahanmuuttotyön

laskennallisten korvausten toteumaennusteeseen ja saatavaan avustukseen ja menoja lisätään 2 350 000 euroa perustuen työttömyysturvan rahoitusvastuun toteumaennusteeseen,

- kaupunkikulttuuripalvelujen menoja vähennetään 832 200 euroa perustuen toteumaennusteeseen sekä Lahden seutu – Lahti Region Oy:n rahoitusosuuden kohdentamiseen kasvupalveluihin.

Sitovuustasot muutoksen jälkeen:

- elinvoiman yhteiset, toimintakate -1 351 700 euroa
- kasvupalvelut, määräraha -32 351 700 euroa
- työllisyyspalvelut, tuloarvio 5 325 000 euroa ja määräraha -47 769 300 euroa
- kaupunkikulttuuripalvelut, määräraha -48 305 300 euroa.

Perusteluosa

Nyt esitettävä talousarviomuutos perustuu tammi-kesäkuun toteumaennusteen perusteella tehtyyn tarkasteluun, palvelualueen lisätarpeisiin sekä tarpeisiin kohdentaa menoja uudelleen elinvoimaa kehittävään toimintaan sekä Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n ja Lahden seutu – Lahti Region Oy:n liiketoimintajärjestelyihin. Elinvoiman palvelualueen lisätalousarvioesitys heikentää elinvoiman palvelualueen toimintakatetta ja kaupungin tulosta 2,0 milj. euroa. Lisätalousarvioesitys poikkeaa tammi-kesäkuun seurantaraportin ennusteesta.

Kuntalain 110 §:n mukaa kunnan toiminnassa ja taloudessa on noudatettava talousarviota. Kaupunginvaltuusto hyväksyi 15.12.2025 § 134 talousarvion vuodelle 2026 ja muutoksen talousarvioon 8.6.2026 § 47. Talousarvion muutoksessa elinvoiman palvelualueen menoja lisättiin 189 700 euroa perustuen ympäristökasvatuksen ja -neuvonnan toiminnan siirtymiseen 1.2.2026 elinvoiman palvelualueelle kaupunkiympäristön palvelualueelta.

Talousarvioon 2026 esitetään tehtäväksi seuraavat muutokset:

Lisätään elinvoiman palvelualueen tuloja 630 000 euroa ja lisätään menoja 2 650 000 euroa, toimintakate heikkenee 2 020 000 euroa. Muutoksen yhteydessä esitetään menojen kohdennuksia elinvoiman palvelualueen sisällä vastuualueiden tarpeita vastaavalla tavalla, jotka eivät vaikuta elinvoiman palvelualueen toimintakatteeseen eikä kaupungin tulokseen:

- vähennetään elinvoiman yhteisten menoja 300 000 euroa ja
- vähennetään kaupunkikulttuuripalvelujen menoja 832 200 euroa ja
- lisätään kasvupalvelujen menoja 1 132 000 euroa.

Elinvoiman yhteiset, sitova toimintakate

Vähennetään menoja 300 000 euroa, toimintakate paranee 300 000 euroa.

Elinvoiman yhteisistä ennustetaan jäävän toteutumatta 300 000 euroa. Esitetään menoja kohdennettavaksi kasvupalvelujen tarpeisiin.

Kasvupalvelut, sitova tuloarvio ja määräraha

Lisätään menoja 1 432 200 euroa, toimintakate heikkenee 1 432 200 euroa.

Esitetään menojen lisäystä 1 432 200 euroa perustuen vastualueen tarpeisiin varautua korkeakouluille tehtäviin avauksiin ja Lahden seutu – Lahti Region Oy:n rahoitusosuuksiin. Esitetään menoja kohdennettavaksi uudelleen palvelualueen sisältä elinvoiman yhteisistä 300 000 euroa ja kaupunkikulttuuripalveluista 832 200 euroa, yhteensä 1 132 200 euroa, joilla muutoksilla ei ole vaikutusta elinvoiman palvelualueen toimintakatteeseen ja kaupungin tulokseen. Lisäksi esitetään menojen lisäystä 300 000 euroa.

Kasvupalvelujen määrärahat sisältävät rahoitusosuudet korkeakoulujen tukemiseen. Elinvoiman palvelualue esittää korkeakoulujen uusiin avauksiin ja kertaluonteisiin rahoituksiin 1 650 000 euron lisäystä vuodelle 2026 käyttösuunnitelmassa päätettyä enemmän niin, että tarpeesta 550 000 voidaan osoittaa kasvupalveluista käyttösuunnitelman muutoksena. Laaditun puolivuosiennusteen mukaan menoja

jää toteutumatta kasvun yhteisistä ja elinkeino- ja ympäristökehityksestä yhteensä pääosin toteutumattomien henkilöstökulujen sekä palvelujen ostojen vuoksi. Korkeakoulu- ja innovaatiopalveluissa on kohdentamatonta varausta korkeakoulujen tukemiseen 400 000 euroa. Muilta vastuualueilta esitetään uudelleen kohdennettavaksi 400 000 euroa, josta 300 000 euroa elinvoiman yhteisistä ja 100 000 euroa kaupunkikulttuuripalveluista. Lisäksi esitetään menon lisäystä 300 000 euroa.

Lahden kaupunginhallitus on 30.3.2026 § 94 antoi omistajapoliittisen ohjeen Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:lle ja Lahden seutu - Lahti Region Oy:lle käynnistää valmistelut liiketoimintojen yhdistämiseksi liiketoimintakaupalla, jossa Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy myy liiketoimintansa Lahden seutu - Lahti Region Oy:lle. Lisäksi kaupunginhallitus on 1.6.2026 § 161 päättänyt hyväksyä Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n ja Lahden seutu - Lahti Region Oy:n päivitetyt rahoittajasopimukset ja hyväksynyt Lahden seutu - Lahti Region Oy:n osakassopimuksen. Päätösten mukaan rahoitusosuudet maksetaan 1.7.2026 lukien Lahden seutu - Lahti Region Oy:lle.

Elinvoiman palvelualueen talousarviossa ja käyttösuunnitelmassa vuoden 2026 menot Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n rahoitusosuuteen ovat kasvupalveluissa, kun taas menot Lahden seutu - Lahti Region Oy:n rahoitusosuuteen ovat kaupunkikulttuuripalveluissa. Liiketoimintojen yhdistymisen vuoksi esitetään koko vuoden 2026 Lahden seutu - Lahti Region Oy:n menojen 732 200 euroa kohdentamista kasvupalveluihin, jotta alkuvuoden 2026 talousarvio tai toteuma ei näy poikkeamana vastuualueiden seurannassa ja jotta menot ovat toimintaa rahoittavalla vastuualueella. Talousarvion uudelleen kohdentamisen jälkeen myös alkuvuoden 2026 toteuma kohdistetaan kasvupalveluihin. Lisäksi Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy:n toteutumattomat menot kohdistetaan käyttösuunnitelman muutoksena Lahden seutu – Lahti Region Oy:n rahoitusosuuteen.

Työllisyyspalvelut, sitova tuloarvio ja määräraha

Lisätään työllisyyspalvelujen tuloja 630 000 euroa ja lisätään menoja 2 350 000 euroa, toimintakate heikkenee 1 720 000 euroa.

Valtio (KEHA-keskus) maksaa lain kotoutumisen edistämisestä (681/2023) mukaista laskennallista korvausta kuukausittain maahanmuuttotyö- ja kotoutumispalvelut-palveluyksikölle pakolaisten ohjauksen, neuvonnan ja muun kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä. Korvausta arvioidaan maksettavan Lahden kaupungille enemmän kuin mitä voimassa olevassa talousarviossa on huomioituna. Esitetään työllisyyspalvelujen tuloja lisättäväksi 530 000 euroa.

Uudenmaan elinvoimakeskus on myöntänyt Lahden kaupungille avustusta nuorten työllistymisen edistämiseen rekrytointituella. Valmistuneen puolivuosiennusteen mukaan avustuksesta vuodelle 2026 kuuluva osuus olisi 100 000 euroa, minkä perusteella esitetään lisättäväksi työllisyyspalvelujen tuloja 100 000 euroa.

Työttömyysturvan rahoitusvastuun ennustetaan ylittävän talousarvion 5 850 000 eurolla toteumaennusteen ollessa 27 350 000 euroa. Tarkennetun ennusteen mukaan työllisyyspalvelut voisivat itse kattaa ylityksestä 3 500 000 euroa, josta 2 735 000 euroa työllistämisen edistämisestä ja 765 000 euroa työllisyyspalvelujen yhteisistä, asiakaspalvelujen tuottamisesta sekä maahanmuuttotyöpalveluista. Menoja esitetään lisättäväksi 2 350 000 euroa.

Tarkasteltaessa kuntien työttömyysetuuksiin liittyvää rahoitusvastuuta 2000-luvulta lähtien voidaan todeta, että kehityssuunta on ollut sama: valtio on siirtänyt työttömyyden taloudellista riskiä asteittain enemmän kunnille ja samalla vahvistanut kuntien kannustimia panostaa työllisyyteen. 2000-luvun alkupuolella työttömyysturvan rahoitusvastuu oli pääosin valtiolla. Kunnilla ei ollut merkittävää suoraa taloudellista vastuuta työttömyysetuuksien kustannuksista, vaan kuntien rooli painottui sosiaali- ja terveystalouteen sekä toimeentulotukeen.

Työllisyyspolitiikka ja työvoimapalvelut olivat valtion vastuulla. Merkittävä muutos

tapahtui vuonna 2006, kun käyttöön otettiin niin sanottu työmarkkinatuen kuntaosuus. Tämän jälkeen kunnat alkoivat osallistua pitkäaikaistyöttömille maksettavan työmarkkinatuen rahoitukseen. Tarkoituksena oli lisätä kuntien kiinnostusta pitkäaikaistyöttömyyden vähentämiseen ja vahvistaa yhteistyötä työvoimahallinnon kanssa. Vuonna 2015 kuntien rahoitusvastuuta kasvatettiin edelleen. Työmarkkinatuen kuntaosuus laajeni siten, että kunnat maksoivat 50 prosenttia vähintään 300 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden etuudesta ja 70 prosenttia yli 1 000 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden etuudesta. Tämä lisäsi erityisesti suurten kaupunkien kustannuksia ja nosti pitkäaikaistyöttömyyden kuntataloudellista merkitystä. Tuolloin toteutettiin useita työllisyyden kuntakokeiluja, joissa kunnille annettiin kasvavaa vastuuta työttömien palveluista. Näiden kokeilujen taustalla oli ajatus siitä, että palveluiden järjestämisvastuun ja taloudellisen vastuun tulisi olla samalla toimijalla.

Vuoden 2021 kuntakokeilut merkitsivät seuraavaa vaihetta. Tuolloin toteutettiin Lahden seudun työllisyyden kuntakokeilu, johon osallistuivat Lahden kaupungin lisäksi Asikkalan, Kärkölan, Hollolan kunnat ja Orimattilan kaupunki. Kunnat saivat vastuulleen suuren osan työttömien työnhakijoiden palveluista, mutta varsinainen työvoimaviranomainen oli edelleen valtio. Tässä vaiheessa syntyi tilanne, jossa kunnilla oli jo huomattava rahoitusvastuu työttömyysetuuksista, mutta vain rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa kaikkiin palveluihin ja päätöksiin.

Suurin yksittäinen muutos tapahtui TE2024-uudistuksen yhteydessä 1.1.2025. Tällöin työvoimapalvelujen järjestämisvastuu siirtyi kunnille ja samalla työttömyysetuuksien rahoitusvastuu uudistettiin kokonaan. Kuntien vastuu laajeni työmarkkinatuen lisäksi peruspäivärahaan ja ansiopäivärahan perusosaan. Vastuu alkoi jo 101 etuuspäivän jälkeen aiemman huomattavasti myöhemmän aikarajan sijasta. Lisäksi kunnan maksuosuus kasvaa portaittain työttömyyden pitkittyessä 10 prosentista aina 50 prosenttiin saakka. Myös työllistymistä edistävien palveluiden

ajalta maksetut etuudet jäivät kunnan rahoitusvastuun piiriin. Kuntatalouden näkökulmasta voidaan todeta, että järjestelmä on muuttunut kolmessa vaiheessa:

- 2000–2005: valtio kantoi pääosan työttömyyden taloudellisesta riskistä.
- 2006–2024: kunnat osallistuivat erityisesti pitkäaikaistyöttömyyden kustannuksiin työmarkkinatuen kuntaosuuden kautta.
- 2025 alkaen: kunnista tuli sekä työvoimaviranomaisia että merkittäviä työttömyysetuuksien rahoittajia, jolloin työttömyyden määrä ja erityisesti pitkäaikaistyöttömyys vaikuttavat aiempaa voimakkaammin kuntien talouteen.

Pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen, nuorten nopea työllistyminen, työkyvyn tuki sekä vaikuttavat palveluhankinnat ovat nykyisessä rahoitusmallissa suoraan yhteydessä kaupungin taloudelliseen asemaan. Tämä selittää myös sen, miksi TE2024-uudistuksen jälkeen palveluiden arvioinnissa korostuvat aiempaa enemmän vaikuttavuus, avoimille työmarkkinoille työllistyminen sekä työttömyysjaksojen lyhentäminen. Voidaan siis todeta, että 2000-luvun aikana kuntien rooli on muuttunut työttömyyden seuraajasta sen taloudelliseksi riskinkantajaksi ja vuodesta 2025 alkaen myös keskeiseksi työllisyyspalvelujen järjestäjäksi. Tämä on yksi merkittävimmistä kuntatalouden rakenteellisista muutoksista sitten sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistusten.

Talouden epävarmuustekijät vaikuttavat työllistämisen edistämiseen varattujen menojen käyttöön: tarkennetun puoliennusteen mukaan niistä jäisi kokonaisuudessaan käyttämättä 2 735 000 euroa. Ennusteen mukaan maksettavista tuista jäisi toteutumatta 1 080 000 euroa, harkinnanvaraisesta työllistämisestä 270 000 euroa, työllisyysperusteisesti palkattujen menoista 200 000 euroa sekä palvelujen ostoista 1 185 000 euroa.

Työllisyyspalvelujen yhteisistä, asiakaspalvelujen tuottamisesta sekä maahanmuuttotyöpalveluista ennustetaan jäävän toteutumatta 765 000 euroa. Työllisyyspalveluilla on henkilöstösuunnitelmassa täyttämättömiä virkoja/tehtäviä,

joiden vuoksi henkilöstökulujen ennustetaan alittuvan 380 000 euroa. Palvelujen ostojen ja muiden menojen ei ennusteta toteutuvan varauksiensa vuoksi, minkä vuoksi menoja esitetään vähennettäväksi 385 000 euroa.

Työllisyyspalvelujen toimintaympäristö on yksi julkisen sektorin nopeimmin muuttuvista toimintakentistä. Siksi työllisyyspalveluilla on oltava riittävästi mahdollisuuksia sopeuttaa toimintaansa nopeasti muuttuviin työmarkkina-, talous- ja asiakastilanteisiin. Toteutumattomaksi ennustetut menot eivät tarkoita tehottomuutta tai ylimääräisiä varauksia. Varaukset tuovat mahdollisuuden reagoida em. muutoksiin ennen kuin niistä muodostuu pitkittyviä ongelmia yksilöille, työnantajille ja kunnalle. Työllisyystilanne voi muuttua hyvin nopeasti suhdannevaihteluiden, yritysten rekrytointitarpeiden, investointien, lomautusten tai kansainvälisen taloustilanteen seurauksena. Yksittäinen suuri yritys voi käynnistää merkittävän rekrytointitarpeen tai vastaavasti irtisanoa satoja työntekijöitä lyhyessä ajassa. Riittävät varaukset menoihin liittyy myös elinvoimapolitiikkaan.

Työllisyyspalvelujen tehtävänä ei ole ainoastaan palvella työnhakijoita, vaan myös vastata työnantajien osaaja- ja rekrytointitarpeisiin. Työvoiman saatavuus on monille yrityksille keskeinen kasvun edellytys. Jos työllisyyspalveluilla ei ole mahdollisuutta reagoida nopeasti yritysten tarpeisiin esimerkiksi koulutuksia, rekrytointitapahtumia tai kohdennettua työnvälitystä järjestämällä, vaarantuvat investoinnit ja työpaikkojen syntyminen. Kysyntälähtöinen palvelumalli perustuu juuri siihen, että palvelut pystyvät mukautumaan työmarkkinoiden muuttuviin tarpeisiin.

Kaupunkikulttuuripalvelut, sitova tuloarvio ja määräraha

Vähennetään menoja 832 200 euroa, toimintakate paranee 832 200 euroa.

Kaupunkikulttuuripalvelut-vastualueen yhteisistä ennustetaan jäävän toteutumatta 25 000 euroa ja osallisuuden ja hyvinvoinnin asiantuntijapalveluista 75 000 euroa. Esitetään menoja 100 000 euroa kohdennettavaksi kasvupalvelujen

Elinvoima- ja hyvinvointilautakunta

Päätöspäivämäärä 08.09.2026

tarpeisiin. Esitetään Lahden seutu - Lahti Region Oy:n rahoitusosuuden 732 200 euroa kohdentamista kasvupalveluihin koko vuoden 2026 osalta.

Muutos päivitetään elinvoiman palvelualueen käyttösuunnitelmään kaupunginvaltuuston käsiteltäessä esitetyn talousarviomuutoksen.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Konsernihallinto/talousoalvelut, elinvoimajohtaja, kasvupalvelujohtaja, työllisyysjohtaja, kaupunkikulttuurijohtaja